

Таблиця 1

**ПОСТУЛАТИ ПОБУДОВИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ
ЗАЛЕЖНО ВІД ЧАСОВОГО РЕСУРСУ
ТА ОЧІКУВАНЬ СПОЖИВАЧА ОСВІТНІХ ПОСЛУГ**

Програми	Споживач	Очікування від навчання	Постулати побудови програми
Вузкофункціональні (1—3 місяці)	Менеджер середньої ланки	<ul style="list-style-type: none"> • Поглибити професійні знання предмета. • Знайти відповідь на конкретне виробниче питання. • Одержати інформацію про запас 	<ul style="list-style-type: none"> • Жорстка практична спрямованість навчання (брак рафінованих лекційних занять). • Робота в малих групах. • Виконання й контроль завдань тільки в аудиторний час. • Велика кількість ілюстративного матеріалу
Мультифункціональні (3 місяці — 6 років)	Перспективна талановита молодь (особи, що не працюють або працюють, які не мають професійних обов'язків, тобто можуть без наслідків не з'являтися тривалий період на підприємстві)	<ul style="list-style-type: none"> • Одержати міцні знання предмета. • Навчитися вирішувати різного роду проблеми. • Забезпечити в майбутньому своє кар'єрне зростання 	<ul style="list-style-type: none"> • Попереднє тестування слухачів для формування навчальних груп. • Регламентування робіт. • Комплексне методичне і консультативне забезпечення. • Наявність найбільш популярних дисциплін: комп'ютерної грамоти та іноземної мови

Наприкінці зауважимо, що підвищення якості бізнес-освіти у вищому навчальному закладі має відбуватися тільки на підставі точного уявлення про очікування від навчання потенційного споживача освітніх послуг.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

На рівні професійної освіти, зокрема економічної, особливе місце посідає самостійна робота студентів (СРС), результативність якої залежить від багатьох чинників, як зовнішніх (дидактичні умови, методи й форми організації навчання та ін.), так і внутрішніх, психологічних, серед яких інтегральними можна вважати індивідуально-типологічні особливості суб'єктів навчання. Результативність СРС є суттєвою складовою якості професійної підготовки. Підвищення результативності має базуватись на усвідомленні і студентами, і викладачами глибинних механізмів взаємодії її основних чинників.

Поняття результативності навчальної діяльності у сучасній педагогічній науці суттєво розширилось: під нею розуміють не лише ступінь досягання цілей, а й цінність отриманого результату, його позитивність порівняно з попередніми результатами або з результатами аналогічної діяльності, досягнутими іншим способом. Серед критеріїв результативності поряд з навчальною успішністю розглядаються такі, як рівень мотивації у навчанні, ставлення до навчання, інтелектуальні здібності тих, хто вчиться, професійна спрямованість студентів. Останніми роками не тільки уточнюються критерії вимірювання навчальної успішності як когнітивного аспекту результативності навчання (знання, уміння, навички), а й усе більше використовуються різноманітні критерії, що визначають афективні аспекти результативності (ставлення до навчання, задоволеність, мотивація).

Модель результативної самостійної роботи має відображати взаємозв'язані етапи циклу самостійної навчальної діяльності, управління якою здійснюється як викладачами, так і студентами. Підвищити результативність самостійної роботи неможливо без урахування індивідуально-психологічних особливостей суб'єктів навчання. У реальних умовах вищого навчального закладу доцільним є застосування типологічного підходу. Єдиний підхід до типів особистості студентів та викладачів забезпечує впроваджена К. Г. Юнгом та модифікована його послідовниками типологія, відповідно до якої визначаються вісім індивідуально-типологічних особливостей (ІТО) за дихотомічними шкалами (екстравертний/інтровертний; сенсорний/інтуїтивний; розумовий/чуттєвий; раціональний/іrrраціональний). У процесі експери-

ментального дослідження було доведено, що дані типологічні особливості мають прояв у самостійній роботі та утворюють взаємозв'язок з її дидактичними умовами. Отже, якщо дидактичні умови самостійної роботи надаватимуть можливість для найкращого прояву різних типологічних особливостей студентів, вплив взаємозв'язку типологічних особливостей та дидактичних умов на результативність буде позитивним.

У ході дослідження чинників результативності СРС було визначено такі дидактичні умови, за яких типологічні особливості позитивно впливають як на результативність навчальної діяльності студентів взагалі, так й самостійної роботи зокрема. Це застосування за оцінювання комплексу пов'язаних з ІТО студентів показників результативності, використання рейтингової системи оцінювання, сполучення різних форм навчальної діяльності, поєднання у самостійній роботі різноманітних за змістом та призначенням навчальних завдань, що відповідають різним типологічним перевагам.

На підставі урахування взаємозв'язку типологічних особливостей студентів та дидактичних умов самостійної роботи розроблено та впроваджено до навчального процесу систему заходів щодо підвищення результативності СРС. До таких заходів належать:

- ✓ залучення студентів до управління всіма етапами самостійної роботи за допомогою мотиваційно-організаційних ігор, спільних проектів;
- ✓ забезпечення рівного прояву типологічних особливостей на основі застосування різноманітних завдань та критеріїв їх оцінювання відповідно до всіх ІТО;
- ✓ консультування студентів щодо оптимальних способів виконання завдань з урахуванням їхніх типологічних особливостей;
- ✓ досягання спільних результатів на основі індивідуальних.

Доведено, що системне, комплексне застосування визначених заходів здатне значно підвищити результативність навчальної діяльності. Отже, можна цілеспрямовано позитивно впливати на результативність самостійної роботи студентів.

Отже, самостійна робота має надавати кожному студентові можливість виявити свої типологічні переваги. Для цього під час проектування та планування СРС необхідно максимально запобігати однобічності у видах навчальних завдань та вимогах. Підкреслимо, що відповідність дидактичних умов навчання до типологічних особливостей студентів найліпше забезпечується не пристосуванням до цих особливостей, а наданням рівних можли-

востей для їх реалізації за допомогою різнотипових завдань, рейтингової системи оцінювання, залученням студентів до організації навчального процесу.

Підвищення результативності самостійної роботи потребує особистісно-орієнтованого підходу до студентів, розвитку в них функцій самокерування на основі делегування повноважень та максимального залучення до процесу управління самостійною роботою. Інакше кажучи, самостійна робота має широкі можливості та значний потенціал для розвитку особистості, налагодження відносин співпраці між викладачами та студентами.

В. В. СИРОВАТКО, асистент кафедри педагогіки та психології КНЕУ

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІКИ

Соціально-економічне оновлення нашого суспільства постійно висуває перед вищою школою якісно нові вимоги. Зокрема, максимальне задоволення потреб, інтересів особистості та збереження її неповторної індивідуальності як соціальної цінності, що ініціювало активний пошук нестандартних та нетрадиційних підходів до навчання.

Аналізуючи навчальний процес у вищій школі з точки зору особистісного розвитку, зазначимо, що в ньому часто не враховуються індивідуально-типологічні особливості особистості, її здібності та нахили та передбачається вплив насамперед на інтелектуальну сферу особистості. Сучасні психолого-педагогічні дослідження, з одного боку, показують неефективність такого підходу, а з іншого — його антигуманність.

Розвиток особистості сучасного спеціаліста є важливою передумовою і підґрунтям професійного становлення і дальшої творчої самореалізації. Збільшення ваги загальної культури, у тому числі інтелекту, інтересів, цінностей, органічно пов'язане з індивідуальним розвитком, зокрема з розвитком його розумової діяльності, морального ставлення до соціуму, до своїх дальших соціальних і професійних обов'язків. Тому принципово важливо, щоб навчальний процес забезпечував всебічну активізацію інтелектуального та індивідуально-творчого потенціалу тих, хто навчається, сприяв усвідомленню духовних цінностей як того першоджерела, на якому може ґрунтуватися цілісний погляд на світ, на